

Edusammud romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamisel

Euroopa Parlamendi 12. detsembri 2013. aasta resolutsioon edusammude kohta romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamisel (2013/2924(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikleid 2, 3 ja 6 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 8, 9 ja 10 ning artikli 19 lõiget 1,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta”), eriti selle artiklit 21,
- võttes arvesse 1965. aasta rahvusvahelist konventsiooni rassilise diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni ning ÜRO 1992. aasta rahvuslikesse või etnilistesse, usulistesse ja keelelistesse vähemustesse kuuluvate isikute õiguste deklaratsiooni,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohast kohtupraktikat,
- võttes arvesse nõukogu direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil,
- võttes arvesse oma 1. juuni 2006. aasta resolutsiooni romi naiste olukorra kohta Euroopa Liidus¹,
- võttes arvesse nõukogu raamotsust 2008/913/JSK teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega (raamotsus rassismi ja ksenofoobia kohta),
- võttes arvesse oma 9. septembri 2010. aasta resolutsiooni romide olukorra ja liikumisvabaduse kohta Euroopa Liidus²,
- võttes arvesse oma 9. märtsi 2011. aasta resolutsiooni romade kaasamist käsitleva ELi strateegia kohta³,
- võttes arvesse oma 11. juuni 2013. aasta resolutsiooni sotsiaalelamute kohta Euroopa

¹ ELT C 298 E, 8.12.2006, lk 283.

² ELT C 308 E, 20.10.2011, lk 73.

³ ELT C 199 E, 7.7.2012, lk 112.

Liidus¹,

- võttes arvesse oma 14. märtsi 2013. aasta resolutsiooni rassismi, ksenofoobia ja vihakuritegude vastase võitluse tugevdamise kohta²,
- võttes arvesse komisjoni 5. aprilli 2011. aasta teatist romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku kohta aastani 2020 (COM(2011)0173) ja Euroopa Ülemkogu 24. juuni 2011. aasta järeldusi,
- võttes arvesse komisjoni 21. mai 2012. aasta teatist „Romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad: ELi raamistiku rakendamise esimesed sammud” (COM(2012)0226),
- võttes arvesse komisjoni 26. juuni 2013. aasta teatist „Liikumine romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise suunas” (COM(2013)0454),
- võttes arvesse komisjoni 26. juuni 2013. aasta ettepanekut vastu võtta vastu nõukogu soovitus romade tõhusaks integreerimiseks liikmesriikides võetavate meetmete kohta (COM(2013)0460),
- võttes arvesse oma 2011. aasta jaanuari uuringut meetmete kohta, millega parandatakse romadest ELi kodanike olukorda Euroopa Liidus,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2012. aasta mais avaldatud uuringut romade olukorra kohta ELi 11 liikmesriigis,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendis 18. septembril 2013 toimunud kuulamist romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku teemal,
- võttes arvesse komisjoni 4. septembri 2013. aasta aruannet tervisealase ebavõrdsuse kohta Euroopa Liidus (SWD(2013)0328),
- võttes arvesse oma 4. juuli 2013. aasta resolutsiooni kriisi mõju kohta ebasoodsas olukorras elanikerühmade tervishoiuteenuste kättesaadavusele³,
- võttes arvesse komisjoni talituste 20. veebruari 2013. aasta töödokumenti tervisesse investeerimise kohta (SWD(2013)0043),
- võttes arvesse oma 8. märtsi 2011. aasta resolutsiooni tervisealase ebavõrdsuse vähendamise kohta ELis⁴,
- võttes arvesse komisjoni 20. oktoobri 2009. aasta teatist „Solidaarsus ja tervishoid: Tervisealase ebavõrdsuse vähendamine Euroopa Liidus” (COM(2009)0567),
- võttes arvesse küsimust komisjonile edusammude kohta romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamisel (O-000117/2013 – B7-0528/2013),

¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0246.

² Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0090.

³ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0328.

⁴ ELT C 199 E, 7.7.2012, lk 25.

- võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõiget 5 ja artikli 110 lõiget 2,
- A. arvestades, et Euroopa Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine;
- B. arvestades, et romasid diskrimineeritakse kogu Euroopas ja nende sotsiaalmajanduslik ja põhiõiguste alane olukord on võrreldavate olukordade puhul paljudel juhtudel viletsam mitteromadest isikute olukorrast;
- C. arvestades, et hiljutised sündmused ELi liikmesriikides, romade vastu suunatud vägivaldteod, nõuetekohase kaasamispoliitika puudumine, erapoolik romade vastu suunatud retoorika, struktuurne ja süstemaatiline diskrimineerimine, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta selge rikkumine ning põhiõiguste rikkumiste puudulik uurimine ja vähene kohtulikule vastutusele võtmine on näidanud, et romavastatus on ELis endiselt laialdaselt levinud ja sellega tuleb kõikidel tasanditel jõulisemalt võidelda;
- D. arvestades, et paljude romade vaesus ja sotsiaalne tõrjutus on jõudnud kriitilise tasemeni, mis piirab roma perekondade tulevikuvõimalusi ja seab noored romad juba väga varakult vaesusesse langemise ohtu;
- E. arvestades, et mitteromade negatiivne suhtumine romadesse ja romade varjamatu diskrimineerimine aitavad kaasa nende tõrjumisele;
- F. arvestades, et romade järjest suurem tõrjumine pärsib majanduskasvu ja suurendab riigieelarve puudujääki;
- G. arvestades, et sotsiaalne ja piirkondlik ebavõrdsus halvendavad elukvaliteeti maapiirkondades; arvestades, et puudulikult juhitud linnaarendus võimendab ja tugevdab vaesuse suurenemist linnapiirkondades;
- H. arvestades, et komisjoni 2013. aasta teatise liikumise kohta romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade rakendamise suunas näidatakse, et liikmesriigid on teinud romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade rakendamisel vähe edusamme, isegi seoses nende strateegiade tulemuslikuks rakendamiseks vajalike struktuuriliste eeltingimuste loomisega;
- I. arvestades, et komisjoni poolt 2010. aastal loodud sisemine töörühm uuris ELi fondide kasutamist romade kaasamiseks 18 riigis ja avastas, et liikmesriigid ei kasuta ELi vahendeid nõuetekohaselt ja et kuigi ELi fondidel on märkimisväärne potentsiaal romade kaasamise toetamiseks, takistavad kitsaskohad riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil neid edendamast romade tulemuslikku sotsiaalset ja majanduslikku integreerimist;
- J. arvestades, et romade legitiimne esindatus ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasatus riiklike strateegiade kavandamisse, rakendamisse ja järelevalvesse on enamikus liikmesriikides endiselt ebapiisav;
- K. arvestades, et kohalike ja piirkondlike ametiasutuste kaasamine romadele suunatud poliitika väljatöötamisse, rakendamisse, järelevalvesse, hindamisse ja läbivaatamisse on romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade tulemusliku rakendamise

põhielement, pidades silmas, et need asutused moodustavad romade integreerimise eest peamist praktilist vastutust kandva juhtimistasandi, kuid nende kaasamise tase liikmesriikide poolt on madal;

- L. arvestades, et sihipäraste finantsvahendite eraldamisega peaks kaasnema liikmesriikide tegelik poliitiline tahe, mis on strateegiate rakendamise edu kindel eeltingimus, ning arvestades, et vaid vähesed liikmesriigid kasutavad ELi ja riiklike fondide vahendite eraldamisel integreeritud lähenemist, samal ajal kui teistes liikmesriikides lükatakse riikliku strateegia rakendamist ELi fondide alakasutamise tõttu edasi, seda eriti konkreetsete meetmete puudumise korral;
- M. arvestades, et konkreetselt romade integreerimisele eraldatud Euroopa fondide vahendite kogusumma on ebaselge; arvestades, et seetõttu on tähtis, et komisjon kontrolliks jätkuvalt, kuidas liikmesriigid kulutavad ELi vahendeid, ja saaks kindluse nende vahendite nõuetekohase kulutamise suhtes;
- N. arvestades, et romade integreerimismeetmete tulemuste usaldusväärne järelevalve ning süstemaatiline ja järjepidev hindamine on romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate tulemusliku rakendamise tähtis tegur, ning arvestades, et vähem kui pooled liikmesriikidest on näinud ette mingisuguse mehhanismi korrapäraseks aruandluseks ja hindamiseks;
- O. arvestades, et ELi raamistikus nähti ette romade integreerimise riiklike kontaktpunktide loomine igas liikmesriigis ning rõhutati, et nendele kontaktpunktile tuleks anda täielikud volitused romade kaasamise tõhusaks koordineerimiseks poliitikavaldkondade vahel;
- P. arvestades, et liikmesriigid peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada romade mittediskrimineerimine ning nende inimõiguste austamine, kaitsmine ja edendamine, nagu on sätestatud hartas ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis ning ELi õiguses;
- Q. arvestades, et romad kannatavad diskrimineerimise ja sotsiaalse tõrjutuse all ning erilist tähelepanu tuleks pöörata romade kogukondade alaealistele ja naistele, eelkõige seoses nende põhiõiguste (sealhulgas õiguse haridusele ja füüsilisele puutumatusel) austamisega ning orjapidamise ja sunniviisilise töö keelustamisega, nagu on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 3 ja 5;
- R. arvestades, et tulemuslik võitlus romavastaste eelarvamustega ja negatiivse suhtumisega nõuab tugevaid teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, kultuuridevahelist dialoogi ja koostööd edendavaid algatusi ning romade kaasamist soosiva üldsuse arvamuse kujundamist;
- S. arvestades, et romad, kes on Euroopa Liidu kodanikud, peaksid saama täielikult kasutada ja rakendada Euroopa Liidu kodakondsusega kaasnevaid õigusi ja kohustusi;
- 1. mõistab teravalt hukka romade diskrimineerimise ja nendesse rassistlikult suhtumise ning peab kahetsusväärseks asjaolu, et Euroopa Liidus ei jälgita ikka veel alati täielikult romade põhiõigusi; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võitlema diskrimineerimise vastu ja tagama asjaomaste ELi direktiivide, näiteks direktiivide 2000/43/EÜ ja

2012/29/EL¹ nõuetekohase ülevõtmise ja rakendamise;

2. kutsub komisjoni üles looma kogu ELi hõlmava tulemusliku järelevalvemehhanismi, et tegeleda romade põhiõiguste ning romade vastu suunatud vahejuhtumite ja vihakuritegedega; kutsub komisjoni üles võtma ka jõulisi meetmeid ja alustama muu hulgas vajaduse korral rikkumismenetlusi juhtudel, kui liikmesriikides rikutakse romade põhiõigusi, eriti seoses nende võimalustega pääseda juurde õigustele ja kasutada neid (majanduslikud ja sotsiaalsed õigused, õigus liikumisvabadusele ja riigis elamise õigus, õigus pääseda juurde tervishoiule ja haridusele, õigus võrdsele kohtlemisele ja mittediskrimineerimisele, sh õigus mitte kannatada mitmekordse diskrimineerimise all, õigus isikuandmete kaitsele), aga ka seoses keeluga koostada etnilise päritolu ja rassi põhiseid registreid;
3. peab kiiduväärseks komisjoni algatust töötada välja veebipõhine vahend, mille abil aidata kohalikel ametiasutustel mõista ja kohaldada ELi kodanike vaba liikumise õigust; mõistab sellegipoolest hukka igasugused püüded piirata ebaseaduslikult romade vaba liikumise õigust ning kutsub liikmesriike üles lõpetama ebaseaduslikud väljasaatmised;
4. mõistab hukka kõik romavastasuse vormid ning eelkõige vihkamist õhutavad avaldused nii avalikkuse ees kui ka poliitilises diskursuses; nõuab tungivalt, et liikmesriigid taaskinnitaksid oma kohustust võidelda romavastasuse vastu, tunnistades, et see takistab romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate edukat rakendamist; nõuab tungivalt, et kõik osalised hoiduksid vihkamist õhutavatest romavastastest avaldustest;
5. kutsub liikmesriike üles uurima etnilise profileerimise, politseipoolse väärkohtlemise ja muude romade vastu toime pandud inimõiguste rikkumise juhtumeid ja tegema nende lõpu, tagama vihakuritegede eest karistamise ning nende nõuetekohase dokumenteerimise ja uurimise, samuti nõuetekohase abi ja kaitse pakkumise ohvritele; kutsub liikmesriike üles looma ka politseijõududele ja muudele roma kogukondadega töötavatele ametiisikutele spetsiaalseid koolitusprogramme;
6. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegelema ELis elavate romade sündide mitteregistreerimise ja tõendite puudumise probleemiga;
7. kutsub liikmesriike üles tegelema tõhusalt romade tõrjutuse probleemiga, rakendades romasid käsitlevates riiklikes integratsioonistrateegiates sisalduvaid meetmeid, millele on määratud konkreetsed eesmärgid, ajakava ja eelarvevahendid; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaasama romade esindajaid ja kodanikuühiskonda romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ja romade kogukondi mõjutavate projektide küsimuses aktiivselt poliitika kujundamisse, juhtimisse, rakendamisse, järelevalvesse ja hindamisse, kehtestades vastavalt Euroopa partnerluse toimimisjuhise põhimõtetele korrapärase ja läbipaistva dialoogi mehhanismid; kutsub liikmesriike üles määrama oma romasid käsitlevates riiklikes integratsioonistrateegiates kindlaks, kuidas täpselt kavatsetakse romasid kaasata ja nende mõjuvõimu protsessis suurendada; kutsub komisjoni üles toetama liikmesriikide jõupingutusi, suurendades romade esindajate teadlikkust romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate pakutavatest võimalustest, ning palub, et komisjon ergutaks liikmesriike osalema

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK.

integratsiooniprotsessis aktiivsemalt;

8. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama piisavad rahalised vahendid sellise tugeva roma kodanikuühiskonna ülesehitamiseks, millel oleks järelevalve ja hindamise teostamiseks piisav suutlikkus, teadmised ja ekspertiis;
9. kutsub komisjoni üles tõhustama praegu tehtavaid jõupingutusi, mille eesmärk on koostöö liikmesriikide, kohaliku tasandi ametiasutuste ja muude asjaomaste osalistega, et tagada riiklike strateegiate rakendamise küsimuses tulemuslik teabevahetus ja romade sotsiaalsest integratsioonist saadav kasu, edendada kultuuridevahelist dialoogi ja teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, mille eesmärk on teha mõttemallide muutmise abil lõpp romavastastele eelarvamustele ja negatiivsele suhtumisele, ning hõlbustada algatusi, mis aitavad saavutada romade kaasamist edendavale poliitikale üldsuse toetuse;
10. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid rõhutaksid romasid käsitlevates riiklikes integratsioonistrateegiates soolist mõõdet ja kaasaksid nimetatud strateegiate rakendamisse ja järelevalvesse ka roma naised ja noori;
11. nõuab tungivalt, et liikmesriigid kaasaksid oma riiklike strateegiate läbivaatamisse, juhtimisse, rakendamisse ja järelevalvesse ka kohaliku ja piirkondliku tasandi ametiasutused ning abistaksid ja toetaksid neid vajalike meetmete võtmisel selleks, et saavutada romade kaasamine vastavalt riikliku strateegia kõigile neljale sambale, aga ühtlasi ka diskrimineerimisvastaste meetmete rakendamisel;
12. kutsub liikmesriike üles koostama Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA), ÜRO Arenguprogrammi (UNDP) ja Maailmapanga abiga eristatud andmeid romade sotsiaalmajandusliku seisundi kohta, selle kohta, mil määral kannatavad romad etnilise päritolu alusel toimuva diskrimineerimise all, ja nende vastu suunatud vihakuritegude kohta, järgides samal ajal täielikult andmekaitseõudeid ja õigust eraelu puutumatusetele; kutsub liikmesriike üles töötama koostöös komisjoniga välja usaldusväärse järelevalvesüsteemi jaoks hädavajalikud alusnäitajad ja mõõdetavad eesmärgid, et tagada usaldusväärne tagasiside romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamisel tehtud edusammude ja romade olukorra paranemise kohta, pöörates eelkõige tähelepanu alaealistele ja naistele; kutsub komisjoni üles suurendama FRA osatähtsust koordineerimistöös ning kasutama täielikult ära ameti suutlikkust;
13. palub, et komisjon määraks kooskõlas strateegiaga „Euroopa 2020” kindlaks romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise ajakava ning selged ja mõõdetavad eesmärgid ja näitajad, abistaks liikmesriike, et suurendada nende ELi rahaliste vahendite kasutussuutlikkust, ning koostaks ka riigipõhised aruanded ja soovitusel;
14. kutsub liikmesriike üles võtma arvesse vaesuse mitmemõõtmelisust ja territoriaalseid aspekte ning võtma riigieelarve ja ELi programmide (peamiselt Euroopa Sotsiaalfondi, Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi) alusel kasutusele piisavalt eelarvevahendeid, kasutades muu hulgas kogukonna juhitud kohalikku arengut, ühiseid tegevuskavasid, integreeritud territoriaalseid investeeringuid ja integreeritud meetmeid, et saavutada romasid käsitlevates riiklikes integratsioonistrateegiates kindlaks määratud eesmärgid, töötada välja kõige mahajäänudatele mikropiirkondadele suunatud valdkonnaülesed ja mitmest fondist rahastatavad integreeritud programmid, lisada romade integreerimine

programmitööperioodil 2014–2020 partnerluslepingutesse ning kehtestada riiklikud rakenduskavad võrdsete võimaluste edendamiseks ning diskrimineerimise ja segregatsiooni ennetamiseks;

15. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kehtestama konkreetsed toetuskavad, et pakkuda väikesemahulist ja paindlikku rahastamist kogukonnaprojektidele ja selleks, et kaasata kohalikke kogukondi sotsiaalse kaasatuse küsimustesse;
16. kutsub liikmesriike üles viima oma tavaharidust käsitleva üldise poliitika, aga ka tööhõive-, eluaseme- ja tervishoiupoliitika kooskõlla romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega eesmärkidega;
17. kutsub komisjoni ja selle romadega tegelevat töörühma üles jätkama liikmesriikide hindamist seoses sellega, kuidas kasutatakse romade kaasamiseks eraldatud ELi vahendeid ja kuidas mõjutab riiklik poliitika romade elu, ning andma oma järeldustest parlamendile ja nõukogule igal aastal aru, määratledes aruannetes ka konkreetsed viisid ELi rahaliste vahendite kasutamise tulemuslikkuse tõstmiseks; kutsub komisjoni üles hõlbustama ekspertide ja kodanikuühiskonna struktuurset osalemist ning tagama tulemusliku koostöö romade kaasamise platvormi ja ELi vahelduvate eesistujate vahel;
18. kutsub komisjoni üles viima läbi perioodilised välishindamised seoses ELi rahastamise mõjuga romade sotsiaalsele kaasatusele ning tuvastama ELi rahaliste vahendite toel realiseeritud head tavad ja projektid ning tagama nende pikaajalise jätkusuutlikkuse;
19. kutsub liikmesriike üles tegema koostööd kohaliku ja piirkondliku tasandi ametiasutustega, et kaotada ruumiline segregatsioon, lõpetada ebaseaduslikud sunniviisilised väljatõstmised ja ennetada romasid praegu ähvardavat kodutust, kehtestama tulemusliku ja kaasava eluasemepoliitika (muu hulgas sobivate eluasemete võimaldamise kaudu) ning tagama sotsiaal- ja tervisealase abi andmise väljatõstmiste korral;
20. kutsub liikmesriike üles kasutama linnaplaneerimist integreerimise edendamiseks ja segregatsiooni kaotamiseks ning arendama infrastruktuuri ja keskkonna kvaliteeti linnades, mida sotsiaalne ebavõrdsus kõige tõsisemalt mõjutab; kutsub liikmesriike samuti üles tugevdama linna- ja maapiirkondade vahelisi sidemeid, eesmärgiga edendada kaasavat arengut;
21. kutsub liikmesriike üles kaotama haridusliku segregatsiooni ning lõpetama asjakohastel juhtudel roma laste ebaseadusliku paigutamise erikoolidesse, samuti looma vajaliku infrastruktuuri ja mehhanismid, mille abil hõlbustada kõikide roma laste juurdepääsu kvaliteetsele haridusele, tegeleda roma õpilaste koolist väljalangemisega (muu hulgas vanemate haridusprotsessi kaasamise abil), soodustada roma laste juurdepääsu alusharidusele ja arendavatele teenustele, pakkuda õpetajatele koolitust, et nad oleksid võimelised lahendama roma lastega töötamisel ette tulevaid eriolukordi, luua kaasavad tugistruktuurid, näiteks roma õpilaste juhendamiseks ja suunamiseks, et ennetada nende koolist väljalangemist teisel ja kolmandal haridustasemel, tagada juurdepääs programmile Erasmus ning edendada praktikavõimalusi, et võimaldada romadel saada nõuetekohast töökogemust;
22. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegelema romade suure töötusega ning kaotama kõik tõkked seoses nende juurdepääsuga tööhõivele, kasutades selleks muu hulgas

olemasolevaid mehhanisme (näiteks noortegarantii ja strateegia „Euroopa 2020” juhtalgatused); kutsus liikmesriike üles looma diskrimineerimisvastased mehhanismid, spetsiaalsed koolitusprogrammid ning tööturule astumist hõlbustavad tingimused, näiteks romade proportsionaalne esindatus avalikes teenustes, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ergutamine, vahendite kasutamine rohkemate töökohtade loomiseks kõige suurema tööhõivepotentsiaaliga sektorites (näiteks kaasav roheline majandus, tervishoiu- ja sotsiaalteenused ja digitaalne majandus) ning avaliku sektori asutuste ja tööandjate vaheliste partnerluste loomine;

23. kutsus Euroopa institutsioone üles looma praktikaprogramme ja võtma romasid tööle kõikidesse institutsioonidesse;
24. kutsus komisjoni ja liikmesriike üles tegelema tervisealase ebavõrdsusega, mille all romad praegu kannatavad, ja samuti laiaulatusliku diskrimineerimisega, mis seondub romade juurdepääsuga tervishoiule, ning kutsus komisjoni ja liikmesriike üles töötama välja konkreetseid sihipäraseid programme ja eraldama nii riiklikest kui ka ELi fondidest piisavaid rahalisi vahendeid, pannes erilist rõhku laste ja emade tervisele;
25. kutsus liikmesriike üles määrama täpselt kindlaks romade kaasamise riiklikud kontaktpunktid ning nende ülesanded romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamisel, tagades sellel eesmärgil nende piisava autoriteedi, suutlikkuse ning poliitilise ja rahalise toetuse, mis võimaldaks neil oma ülesandeid tulemuslikult täita; kutsus liikmesriike üles tagama ka kontaktpunktide piisavad sidemed romade kogukonna ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning ühtlasi nende juurdepääsetavuse (kontaktpunktide selge kindlaksmääramise abil) ja sidusrühmadega suhtlemise läbipaistvuse kõikidel tasanditel;
26. tuletab liikmesriikidele meelde, et Euroopa Nõukogu rakendatud head tavad, nagu romade vahendajate programmid ja romade kaasamist käsitlev Euroopa linnade ja piirkondade ühendus, on osutunud kohalikul tasandil edukaks ning see peaks ergutama liikmesriike näitama romade tulemusliku kaasamise vallas üles suuremat poliitilist otsustavust;
27. tunneb heameelt selle üle, et vastu võeti komisjoni ettepanek võtta vastu nõukogu soovitus romade tõhusaks integreerimiseks liikmesriikides võetavate meetmete kohta;
28. toonitab, et integratsioon sõltub mõlemast poolest ning et iga integratsioonialane jõupingutus tähendab osapoolte ühist vastutust, mis jaguneb siiski nende suutlikkusest ning majanduslikest, poliitilistest ja ühiskondlikest ressursidest lähtuvalt asümmeetriliselt;
29. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Euroopa Nõukogule.